

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gid. 50 kr., za pol leta 1 gid. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroske alicc hšt. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Skrb deželnega odbora za nemške otroke.

Občinan svetokriškim poleg Slatine je došel od vis. dež. šolskega sveta sledeči dopis:

Št. 188. Na vseh deset k sv. Križu vsolanih občin!

Z visokim ukazom z dne 28. sept. 1893 št. 5247 veleval je vis. c. kr. deželni šolski svet okrajnemu šolskemu svetu, da po natančnih določbah narodnosti otrok, ki so vsolani k Sv. Križu pri Slatini, in po zaslišanju vseh činiteljev, kojim je vzdrževati šolo, primerno stopinji razsodi, kateri učni jezik je rabiti v tej šolski občini. Okrajni šolski svet je določil, da je na šoli Sv. Križ od solo obiskovati dolžnih otrok, kojih število je znašalo l. 1891 dečkov 285 in 292 deklet, skupaj torej 577; l. 1892 dečkov 308 in 309 deklet, toraj skupaj 617 in l. 1893 dečkov, 305 in 318 deklet, toraj skupaj 623 in povprečno v treh letih 606, le 24 otrok izrečito nemške narodnosti in ušteviši po občevalnem jeziku v izpisku iz akta ljudskega štetja in po izvestjih šolskega vodstva le 37.

Vsled tega je sklenil okrajni šolski svet v seji dne 19. oktobra 1893, da popraša činitelje, kojim je šolo vzdrževati, za mnenje o učenem jeziku na bodoči deški in dekliski šoli Sv. Križ in pripomniti, da je sedaj na vseh stopinjah te šole vpeljan slovenski učni jezik.

Med tem pa, ko so se vse občine za to izrekle, da naj ostane ta učni jezik, predlagal je veleslavni stajarski deželni odbor ne malo važno premembo s tem, da naj se v najvišjem razredu (štrtem) uvede splošno nemščina kot učni jezik. Okrajnemu šolskemu svetu zdi se, izvrševaje sklep iz seje dne 14. decembra 1893 in sicer na podlagi § 27. pika 6. zakona z dne 8. februarija 1869, dež. zak. št. 11. umestno razsoditi, da naj ostane na bodoči deški in dekliski šoli pri Sv. Križu na Slatini v vseh razredih in na vseh stopinjah slovenščina učni jezik, da pa se bodo morali otroci nemških starišev nemško podučevati. Povod k tej razsodbi ima okrajni šolski svet radi tega, ker je od vseh učencev komaj 6 odstotkov nemške narodnosti, je torej to število očitno premalo proti številu vseh učencev, da bi bilo opravičeno, le deloma uvesti nemščino kot učni jezik in ker se lahko s podučevanjem teh otrok v nemščini zagotovi, da se je naučijo. Proti tej razsodbi sme se priziv na vis. c. kr. dež. šolski svet v 14 dneh, računši od dneva, ko se je dostavila, vložiti v tukajšnjem uradu.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 2. maja 1894.

Predsednik: Scherer.

Iz te izjave je pač razvidno, kako skrb ima deželni odbor za svoje ljubčke — solarčke nemške krvi. Zavoljo 37 nemških otrok naj trpi 569 slovenskih! To li je enakopravnost!

Zloglasni nemški šulverein na tisoče slovenskih otrok podučuje v popolnoma slovenskih okrajih v zgolj nemškem jeziku ter jim krade drago materinščino, a deželni odbor molči k temu. Na tisoče slovenskih otrok po slov. mestih in trgih in ob nemški meji se potaplja v nemških valovih, deželni odbor pa zopet molči in še s svojimi ukazi povspešuje to narodno krivico. Ako se pa le enemu nemškemu otroku na korist stotini slovenskih zakrivi kak nemški las, kriči se, beči in vpije, kakor da bi se pogrezala cela Bismarkova dežela!

Da bo na veleslavni dež. odbor miren radi slatinskih »nemških« otrok, naj blagovoli vedeti: 1. da so vsi ti »nemški« otroci, ker so jih rodile Slovenke, izjemši takih petih, zmožni slovenščine, torej lahko sledijo slovenskemu poduku; 2. da se vsi resnično nemški otroci podučujejo v nemščini. Tako že jasna pamet velevala, da se otrok podučuje v materinsem jeziku; 3. da je, kakor že iz navedenega sledi, število nemških otrok najmanj za dve tretjini pretirano.

Gimnazija v Celju.

(Govor poslanca Mih. Vošnjaka v drž. zboru dne 6. aprila 1894.)
(Dalje.)

Častiti g. poročevalec dr. Foregger se je tudi dotaknil vprašanja slovenskih knjig, pri čemer je spregovoril tudi o sestavi slovenskega jezika. Oni člani visoke zbornice, ki so že v minoli dobi bili v državnem zboru, vedo že, da je to staro očitjanje slovenskemu narodu, da nima razvitega jezika in da je jezik, ki sedaj velja za pismeni jezik, umetno skrpan ter ga narod ne razume in iz tega se sklepa, da ne bi bilo mogoče sestaviti knjig za slovensko gimnazijo. Šolske knjige za nižje razrede že imamo, ker že dalje časa imamo slovenske nižje razrede na gimnazijah v Mariboru in v Ljubljani. In sedaj gre le za to, da se preskrbje knjige za višjo gimnazijo in za to mora preskrbeti učna uprava. In v kakšnem jeziku? V jeziku, kateri je sedaj naš pismeni jezik, katerega razumejo ljudje, ki znajo sploh brati in pisati. Za dokaz se je pred nekaterimi leti tukaj v visoki zbornici navedlo naše društvo za izobraženje ljudstva, tako imenovana »Družba sv. Mohorja«. Ta družba ima namen širiti dobro pisane, pravne in verske knjige med narod ter znaša letnina za vsakega člana 1 gold. Letos ima to društvo nad 50.000 članov (Poslanec Klun: nad 58.000!), tedaj vsekako nad 50.000, in recimo, da slednji član dobi le šest knjig — včasih dobi član po sedem knjig — v roke, to znaša na leto kacic 300.000 knjig, ki pojdejo med razumno majhen slovenski narod, zlasti med kmetsko prebivalstvo. Pač čudno

bi bilo, da bi kmet, ki se mora itak boriti za obstanek, dal jeden goldinar za stvar, ki mu ničesar ne koristi. Jezik, v katerem so pisane te knjige, je jezik, v katerem so pisani naši časopisi, jezik, v katerem izhaja naš državni zakonik, katerega razume vsak Slovenec, ki je hodil v slovensko šolo. Jaz torej mislim, da vprašanje o šolskih knjigah pač ne more biti nobena ovira osnovi slovenskih paralelk ali slovenskih gimnazij.

Da privarujem gospodu Šukljeju stvarni popravek, opomnim pri tem, da je poslanec dr. Foregger res iztrgal nekaj stavkov iz vrste člankov, katere je priobčil gospod profesor Šuklje pred desetimi leti, pri tem pa modro prezrl zvezo in zamolčal zaključke, do katerih je prišel pisec. V članku so se razložile težkoče, katere napravlja znanstveno mišljenje v materinski in starejšemu v nemških šolah vzgojenemu pokolenju zlasti v nekaterih strokah, kakor v fiziki itd. Iz tega se izvaja, da se mora baš na srednjih šolah uvesti slovenski učni jezik. Ker pa vsi največjo važnost na to pokladamo, da si naša omikana mladina pridobi znanje nemškega, kulturnega jezika, se zahteva, da se v višjih razredih za kak predmet obdrži nemški učni jezik. Nadalje se zahteva, da se takoj tako ne prične s popolnim slovenskim učenjem, temveč naj se poprej preskrbje potrebna učila, zlasti slovarji.

Taka je stvar in iz tega naj presoja visoka zbornica, koliko važnosti je pripisovati temu, kar je izvajal gospod Foregger. Gospod Foregger je za slučaj, ko bi vlada zares nameravala uvesti kake premembe v nižjih razredih celjske gimnazije, napovedal vihar v deželi štajarski, in da se bode tudi oglašil štajarski deželni zbor. Jaz pa mislim, da se vladi, ki stoji na stališču pravice, ni bati agitacije, katere bode vprizoril gospod Foregger s svojim glasilom »Deutsche Wacht«. Da se bode oglašil štajarski deželni zbor, jaz sam verujem, ker obstoji po večini iz nemških nacionalcev, ki se že po svojem programu morajo upirati našim željam gledé sprememb na celjski gimnaziji. Jaz pa mislim, da se bode ta »vihar« polegel, utihnil bode popolnoma, kakor je utihnil vihar zastran paralelk v Mariboru. Tedaj se je prerokovalo, da se bode uprla vsa Štajarska, da bodo prosili in pošiljali celo odposlanstva k cesarju! Paralelke so se potem osnovale s trdno roko ministra Gautscha in ni bilo nobenega razburjenja, nemško prebivalstvo se ni prav nič ganilo. Mirno misleče mariborsko prebivalstvo je z uspehom, katerega imajo paralelke, se prepričalo, da je njih osnova bila potrebna in tako sodijo tudi mirno misleči življi v Celju. Tako agitacijo zmatrati moramo le za strašilo. Mi mislimo, da bode visoka vlada, če jo je resna volja, v Celju ravno tako, kakor o svojem času v Mariboru, brez ovir lahko uvela dotične paralelke.

Ker sem gospoda moja, pri gimnaziji v Celju, omenil bi še neko drugo vprašanje, ki je v tesni zvezi z vprašanjem o osnovi paralelk. Kakor znano, je poslopje celjske gimnazije tako slabo, da se je bati, da se podere, da je tako rekoč nevarno mladino ondu podučevati. O veliki noči so mogli v naglici v jedni soli položiti nove tramove, da se strop ne udere. V resnici je potreba v Celju novega gimnazijskega poslopja, naj se že osnujejo slovenske paralelke ali pa ne.

(Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Rajni gospod Anton Balon, župnik Vranski.

Lepšega sklepa svojega pastirovanja si ne more nobeden župnik želeti, kakor so ga imeli pokojni gosp.

župnik Anton Balon. V sedemnajstih letih svojega delovanja na Vranskem so s pomočjo darežljivih faranov dali farno cerkev, kakor vse njene podružnice lepo ponoviti, župno cerkev krasno naslikati, v njen ponovljeni zvonik priskrbeli so milo donečih zvonov, a kot pripravo za bližnje škofovo obiskovanje omissili so mnogo nove cerkvene oprave, pa krona njihovega pastirovanja bil je sv. misijon, katerega so tam letos beli teden vodili preč. pater Franc Doljak, sloviti misijonar iz družbe Jezusove. Z veliko težavo vdeležili so se takrat že bolni gospod župnik slovesnega obhoda z misijonskim križem. Bil je to njihov zadnji pot po Vranskem trgu in pri tej svečanosti vzeli so tudi slovo od svoje farne cerkve. Bolezen na pljučih, ki jih je že dalje časa dusila, prihajala je vedno hujša in hujša, dokler jim niso kvaterni četrtek, dne 17. maja 1894 ob štirih popoldne pljuča odrevenela. Prevideni s sv. zakramenti za umirajoče so binkoštno nedeljo še zadnjokrat prejeli sv. popotnico zdihujoč: »Naj se zgodi volja Božja«. Žalostna novica o smrti gospoda župnika Balona pretresla je vse farane, Vranske tržane, kakor selane, iznenadila je bližnje in daljne sosede, posebno mnogobrojne pokojnikove prijatelje, ki so o tej boleznii izvedeli še le takrat, ko so njih blagi prijatelj bili že pod grudo.

Dasiravno je pogreb g. župnika Balona prišel na kvaterno soboto, sešlo se je k tej tužni svečanosti do 27 čč. duhovnikov od blizu in od daleč. Sprevod vodili so preč. gospod Karol Gajšek, častni kanonik in dekan na Dobrni; nagrobnico govorili so v prenapolnjeni cerkvi mnogočast. gosp. Matija Stoklas, dekan Braslovški, ki so tudi peli slovesno mrtvaške sv. mašo. Občudovali smo čvrsto zdravje zlatomašnika, preč. gosp. Florijan Prelesnika, mnogoletnega župnika Špitališkega, ki so nad 81 let stari, vkljub slabemu vremenu, prišli z dvema sosednima gg. župnikoma s Kranjskega k temu pogrebu. Iz nagrobnice, v katerej so čast. gospod govornik z ganljivimi besedami dokazovali, kako zvesti da so bili rajni gospod župnik Balon 1. Bogu, 2. cesarju in 3. milemu narodu svojemu, naj posnamem še sledeče podatke.

Rodili so se na Bizeljskem dne 5. okt. leta 1828, v mašnika so jih posvetili rajni knezškof Anton Martin Slomšek dne 26. julija l. 1852. Kaplanovali so 6 let v Škalah, kjer sta si dve leti bila tovariša s preč. gosp. kanonikom Gajšek, 4 leta v Rogatecu, kjer so bili tudi provizor, zopet 6 let na Dobrni. Od tam so prišli leta 1868 za župnika k Sv. Marjeti na Polzeli. Povzdignili so božjo pot na Gorovljiki, katero cerkev so zdatno olepsali. Po smrti pokoj. gosp. župnika Janeza Stullerja dobili so lepo faro Vransko, katero so nastopili 1. januarja l. 1877. Dne 8. julija 1882 podilili so jim pokoj. prevzvišeni knez in škof Jakob Maksimilijan Stepišnek naslov duhovnega svetovalca, trg Vranski pa jih je imenoval svojim častnim občanom. Bili so do svoje smrti ud okrajnega in občinskega zastopa, okrajnega in kraj. šolskega sveta. Slovesnega pogreba udeležili se niso samo šolarji z učiteljstvom, ampak tudi vsi p. n. c. kr. uradniki, sodnijski kakor davkarijski, okrajni in občinski zastop, požarna bramba in mnogo odlične gošpode. Bog daj pokojnemu večni mir, zapuščeni župniji pa prav kmalu vrednega naslednika!

—o—

Mili darovi za družbo vednega češčenja: Sv. Vid pri Valdeku 2 fl. 10 kr., Vuzenice 2 fl., Fram 5 fl., Podčetrtek 4 fl., Pišce 10 fl., Sv. Florijan na Boču 5 fl. 44 kr., Teharje 9 fl., Solčava 11 fl., Sladka Gora 5 fl., Reihenburg 21 fl. 19 kr., Sv. Martin pri Vurbergu 12 fl., Dramlje 8 fl. 36 kr., Sv. Benedikt v Slov. gor. 9 fl. 20 kr., Kozje 6 fl., Olimje 2 fl., Buče 6 fl. 96 kr., Zgoranja Ponkva 2 fl. 50 kr., Slovenji Gradec 7 fl. 50 kr., Bizelj 8 fl., Vuhred 5 fl., Širje 7 fl., Zavrči 9 fl. 40 kr.,